

Mottagare

Miljö- och byggnämnden

Remiss. Föreskrifter och skötselplan för planerad nationalpark på norra Gotland (Bästräsk)

Förslag till beslut

Miljö- och byggnämnden beslutar att ta emot informationen.

Sammanfattning

Region Gotland har givits möjlighet att genom remiss yttra sig över Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter och skötselplan för Bästräsks nationalpark på norra Gotland.

När det gäller föreskrifterna är Region Gotlands allmänna intryck att dessa har en bra balans mellan reglering och tillåtlighet. Den genomsnittlige besökaren kommer sannolikt inte märka någon större skillnad mot idag när det gäller vad som kommer vara tillåtet respektive inte tillåtet. Eftersom en försvarlig del av området redan idag är naturreservat och en ännu större del omfattas av Natura 2000, existerar det redan föreskrifter, skötselplaner och bevarandeplaner för dessa områden. Att föreskrifterna nu harmoniseras för de delar som ska bli nationalpark borde rimligtvis underlätta kommunikationen kring regler mellan förvaltaren Länsstyrelsen och besökarna.

Region Gotlands tekniska nämnd förvaltar rätten att genom vattendom utnyttja Bästräsk som råvattentäkt för den allmänna vattenförsörjningen. Nämnden konstaterar i sitt yttrande – som skickats direkt till Naturvårdsverket – att förslaget till föreskrifter inte förväntas innebära några negativa konsekvenser för regionens nuvarande vattenuttag.

Region Gotland noterar vidare att föreskrifterna är så konstruerade att det generella undantaget för Region Gotland att dämna, reglera och leda bort vatten i Bästräsk kommer vara i enlighet med gällande vattendom och inte i enlighet med en viss bestämd vattendom. Det är en mycket viktig skillnad som ger Region Gotland en uppskattad flexibilitet inför framtiden.

Både föreskrifter och skötselplan förhåller sig till vissa definierade naturvärden respektive upplevelsevärden. Nationalparkens kulturvärden utgör inte en egen kategori utan ingår i upplevelsevärdena. Region Gotland vill uppmärksamma att kulturvärdena, speciellt på en plats som Gotland med sin starkt kulturpåverkade natur, kanske borde ha en mer framträdande plats i till exempel skötselplanens tredje avsnitt.

Region Gotland är positiv till att entréernas placering har justerats sedan tidigare remiss och att en entré i anslutning till Fårösund nu finns med i planerna. Det överensstämmer väl med Region Gotlands nya översiktsplan Vårt Gotland 2040. Att ge förutsättningar för Fårösund att bli ett nav mellan två nationalparker kan bidra till positiv utveckling av både Fårösund men också norra Gotland i stort, både som besöksmål och som boendemiljö.

Föreskrifter och skötselplan gäller bara inom parken. Utanför nationalparken provas anmälnings- eller tillståndspliktiga verksamhet precis som vanligt enligt gängse rutiner och lagrum. En nationalpark har ingen buffert- eller skyddszon.

Ärendebeskrivning

I föreliggande remiss presenterar Naturvårdsverket förslag till föreskrifter och skötselplan för Bästeträsks nationalpark på norra Gotland. Remissen är den andra och sista som gäller det formella inrättandet av nationalparken. Den första remissen i mars 2024 gällde själva förslaget till nationalpark med en beskrivning av natur- och kulturvärden, förslag till namn och avgränsning, hur parken är tänkt att tillgängliggöras med mera. Region Gotland besvarade denna i juni 2024 (RS § 222).

Föreskrifter och skötselplan är centrala dokument i all förvaltning av skyddade områden. För en nationalpark får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter om vård och förvaltning och om inskränkningar i rätten att använda mark eller vatten (miljöbalken 7 kap. 3 §). Regeringen, som delegerat detta till Naturvårdsverket, får även meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i ett skyddat område. Dessa så kallade ordningsföreskrifter kan bland annat reglera sådant som normalt är tillåtet enligt allemansrätten. Föreskrifter om skyddade områden får samtidigt inte vara mer ingripande än vad som är motiverat av skyddsbehovet (miljöbalken 7 kap. 30 §).

Det sistnämnda är en viktig princip. Föreskrifterna syftar till att reglera de företeelser som hotar bevarande- och upplevelsevärdena. Övriga företeelser ska vara tillåtna, givetvis inom ramen för vanlig lagstiftning. Man kan uttrycka det som att i grunden gäller allemansrätten i en nationalpark, men för att tillgodose syftet med nationalparken har vissa begränsningar av allemansrätten införts genom föreskrifterna.

I skötselplanen beskrivs översiktligt den skötsel som bedöms kunna bidra till att målen för de prioriterade naturvärdena och upplevelsevärdena, och därmed nationalparkens syfte, uppnås.

En stor del av den blivande nationalparken är för närvarande naturreservat, vart och ett med befintliga föreskrifter och skötselplaner. Naturreservatsskyddet, liksom befintliga föreskrifter och skötselplaner, kommer upphävas på de områden som blir nationalpark och kvarstå för de delar som av olika skäl kommer ligga utanför nationalparken och förbli

naturreservat. Stora delar av området är redan idag också Natura 2000 enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Geografiskt berör nationalparken två vattenskyddsområden; de för Hau träsk och Bästeträsk. Regelverket kring vattenskyddsområdena påverkas inte av nationalparkens föreskrifter och skötselplan.

Jakt och fiske brukar vara de rättigheter som det finns mest synpunkter kring, både från dem som vill fortsätta kunna utnyttja sina rättigheter och från dem som exempelvis vill se en fridlysning av allt vilt i nationalparken.

Naturvårdsverket föreslår att jakt ska vara tillåten i nationalparken, förutom under två månader på sommaren (med vissa ytterligare begränsningar i ett delområde). Remissen innehåller ett längre resonemang kring jakt- och fiskefrågor.

Efter denna remiss kommer Naturvårdsverket sammanställa de synpunkter som kommit in och, när så är befogat, justera föreskrifter och skötselplan. Därefter gör Naturvårdsverket en hemställan till regeringen om att bilda nationalparken. Först när regeringen tagit beslutet, fastställer Naturvårdsverket föreskrifter och skötselplan för nationalparken. Efter det återstår regeringens proposition till riksdagen om att bilda nationalparken. Invigningen är planerad till våren/sommaren 2026.

Remissen inkom Region Gotland 7 februari 2025 och expedierades samma dag till miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden med svarsdag 1 april. Samma dag, 7 februari, fick även tekniska nämnden – i egenskap av rättighetsinnehavare av vattendomen för Bästeträsk – ett föreläggande av Naturvårdsverket att svara på remissen. Tekniska nämnden avser att svara efter sitt sammanträde 16 april. Detta svar kommer även tillsänds regionstyrelsen som svar på internremissen. En arbetsversion av svaret har beaktats i det upprättade förslaget till yttrande.

Miljö- och byggnämnden har inte besvarat internremissen, men synpunkter har inkommit via ett tjänsteyttrande från samhällsbyggnadsförvaltningen. För detta redovisas nedan under Bedömning. Då handläggningstiden varit knapp, informeras miljö- och byggnämnden om inkommen remiss tillsammans med det underlag som presenteras för regionstyrelsen.

Region Gotlands tekniska nämnd förvaltar rätten att genom vattendom utnyttja Bästeträsk som råvattentäkt för den allmänna vattenförsörjningen. Nämnden konstaterar i sitt yttrande – som skickats direkt till Naturvårdsverket – att förslaget till föreskrifter inte förväntas innebära några negativa konsekvenser för regionens nuvarande vattenuttag.

Region Gotland noterar vidare att föreskrifterna är så konstruerade att det generella undantaget för Region Gotland att dämna, reglera och leda bort vatten i Bästeträsk kommer vara i enlighet med *gällande* vattendom och inte i enlighet med en viss bestämd vattendom. Det är en mycket viktig skillnad som ger Region Gotland en uppskattad flexibilitet inför framtiden.

Bedömning

Förslagen till föreskrifter och skötselplan är väl utarbetade och generellt ställer sig förvaltningen bakom remissförslagen.

Det är positivt att entréernas placering har justerats sedan tidigare remiss och att en entré i anslutning till Fårösund nu finns med i planerna. Det överensstämmer väl med regionens Översiktsplan Vårt Gotland 2040. Att ge förutsättningar för Fårösund att bli ett nav mellan två nationalparker kan bidra till positiv utveckling av både Fårösund men också norra Gotland i stort, både som besöksmål och som boendemiljö.

I föreskrifterna nämns under kap 3. Konsekvenser att det ställs höga krav på lokalisering och utformning av besöksanordningar, här vill förvaltningen understryka vikten av att det finns former av besökstoiletter och avfallshantering vid samtliga entréer, dels för att tillgänglighetsanpassa parken men också utifrån risk för nedskräpning inom eller i anslutning till parkområdet.

I remissförslaget under Föreskrifter om Bästeträsks nationalpark s. 11, 8. Förbud att uppföra mast eller vindkraftverk, beskrivs att förbudet bedöms vara nödvändigt för att bevara nationalparkens värdefulla natur och förhindra exploatering i strid med syftet för nationalparken och vara nödvändigt för att bevara områdets ursprungliga karaktär, då uppförande av mast eller vindkraftverk kan påverka nationalparkens upplevelsevärden negativt. Det anges också i Skötselplan för Bästeträsks nationalpark s. 24, som mål under 3.3.8 Lugnet i naturen att besökare ska kunna välja och hitta lugna platser att besöka med låg grad av störande ljus och ljud samt platser med vacker utsikt. Detta ställer sig förvaltningen bakom. Av remissen framgår dock inte hur befintliga verksamheter som idag kan alstra ljud eller ljus från människor eller maskiner som är lokaliserade i anslutning till parkområdet kan komma att påverkas av detta. Befintliga vindkraftverk finns också i anslutning till parken vilka i översiktsplanen för Vårt Gotland 2040 anges kunna prövas för generationsväxling. Det framgår inte i remissunderlaget i vilken utsträckning exempelvis vindkraftsutbyggnad på norra Gotland kan utgöra en målkonflikt mot nationalparkens värden, dvs hur värdet lugnet i naturen inom nationalparksområden kan komma att påverkas av exploatering eller vindkraftsetablering utanför.

Upplevelsevärden är naturligtvis subjektiva, så hur mycket man som besökare kommer störas visuellt och av ljud från konstruktioner och mänsklig aktivitet är individuellt.

Lagstiftningen är dock tydlig på denna punkt. Föreskrifter och skötselplan gäller bara inom parken. Utanför nationalparken prövas anmälnings- eller tillståndspliktiga verksamhet precis som vanligt enligt gängse rutiner och lagrum. En nationalpark har ingen buffert- eller skyddszon.

Som brukligt kommer föreskrifter och skötselplan följas upp löpande av Naturvårdsverket och ändras när behov uppstår.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2024-04-14

Remissmissiv. Förslag till föreskrifter och skötselplan för Bästeträsks nationalpark

Bilaga 1 Föreskrifter om Bästeträsks nationalpark, inkom 2025-02-07

Bilaga 2 Förslag skötselplan Bästeträsks nationalpark, inkom 2025-02-07

Bilaga 3 Sändlista remiss Bästeträsk, inkom 2025-02-07

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Lise Langseth
Samhällsbyggnadsdirektör

Richard Löwenborg
Avdelningschef planering och geografisk
information

Skickas till

Regionstyrelsen, RS 2018/1262